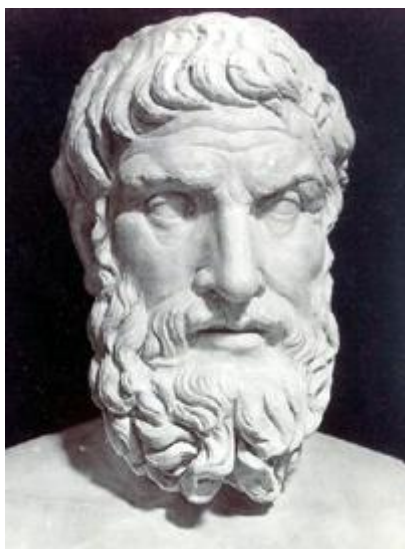

Περί θανάτου (Επίκουρος)

Κοίτα να συνηθίσεις στην ιδέα, ότι ο θάνατος για μας είναι ένα τίποτα. Κάθε καλό και κάθε κακό βρίσκεται στην αίσθησή μας· όμως θάνατος σημαίνει στέρηση της αίσθησης. Γι' αυτό η σωστή εκτίμηση ότι ο θάνατος δεν σημαίνει τίποτα για μας, μας βοηθά να χαρούμε τη θνητότητα του βίου: Όχι επειδή μας φορτώνει αμέτρητα χρόνια, αλλά γιατί μας απαλλάσσει από τον πόθο της αθανασίας. Δεν υπάρχει, βλέπεις, τίποτα το φοβερό στη ζωή του ανθρώπου που 'χει αληθινά συνειδητοποιήσει ότι δεν υπάρχει τίποτα το φοβερό στο να μη ζεις. Άρα είναι

ανόητος αυτός που λέει ότι φοβάται τον θάνατο, όχι γιατί θα τον κάνει να υποφέρει όταν έρθει, αλλά επειδή υποφέρει με την προσδοκία του θανάτου.

Γιατί ό,τι δεν σε στεναχωρεί όταν είναι παρόν, δεν υπάρχει λόγος να σε στεναχωρεί όταν το προσδοκείς. Το πιο ανατριχιαστικό, λοιπόν, από τα κακά, ο θάνατος, είναι ένα τίποτα για μας, ακριβώς επειδή όταν υπάρχουμε εμείς αυτός είναι ανύπαρκτος, κι όταν έρχεται αυτός είμαστε ανύπαρκτοι εμείς. Ο θάνατος, λοιπόν, δεν έχει να κάνει ούτε με τους ζωντανούς ούτε με τους πεθαμένους, αφού για τους ζωντανούς δεν υπάρχει, ενώ οι τελευταίοι δεν υπάρχουν πια. Βέβαια, οι πολλοί άλλοτε πασχίζουν ν' αποφύγουν τον θάνατο σαν να 'ναι η πιο μεγάλη συμφορά, κι άλλοτε τον αποζητούν για ν' αναπαυθούν από τα δεινά της ζωής.

Απεναντίας, ο σοφός ούτε τη ζωή απαρνιέται, ούτε την ανυπαρξία φοβάται. Γιατί δεν του είναι δυσάρεστη η ζωή αλλά ούτε και θεωρεί κακό το να μη ζει. Κι όπως με το φαγητό δεν προτιμά σε κάθε περίπτωση το πιο πολύ μα το πιο νόστιμο, έτσι και με τη ζωή: Δεν απολαμβάνει τη διαρκέστερη, μα την ευτυχέστερη. Κι είναι αφελής όποιος προτρέπει τον νέο να ζει καλά και τον γέρο να δώσει ωραίο τέλος στη ζωή του· όχι μόνο γιατί η ζωή είναι ευπρόσδεκτη, αλλά γιατί το να ζεις καλά και να πεθαίνεις καλά, είναι μία και η αυτή άσκηση.

Όμως πολύ χειρότερος είναι εκείνος που λέει πως καλό είναι να μη γεννηθείς, «αλλά μιας και γεννήθηκες, βιάσου να διαβείς τις πύλες του Άδη»*. Αν το λέει επειδή το πιστεύει, γιατί δεν αποσύρεται από τη ζωή; Στο χέρι του είναι να το κάνει, αν το 'χει σκεφτεί σοβαρά. Αν πάλι το λέει στ' αστεία, είναι ελαφρόμυαλος σε πράγματα που δεν σηκώνουν αστεία.

Ένα τίποτα είναι για μας ο θάνατος. Γιατί, ό,τι αποσυντίθεται παύει να αισθάνεται. Και ό,τι δεν αισθάνεται δεν μας αφορά.

Γεννηθήκαμε μια φορά και δεν γίνεται να γεννηθούμε και δεύτερη κι είναι βέβαιο πως δεν θα υπάρξουμε ξανά στον αιώνα τον άπαντα. Εσύ όμως, ενώ δεν εξουσιάζεις το αύριο, αναβάλλεις την ευτυχία γι' αργότερα. Κι η ζωή κυλά μ' αναβολές και χάνεται κι ο καθένας μας πεθαίνει μες στις έγνοιες.

* Θέογνις (425, 427).

Πηγή: «Επιστολή προς Μενοικέα», «Επικούρου προσφώνησης» και «Κύριαι δόξαι» («Επίκουρος», Εκδόσεις «Θύραθεν»)